

De wederzijdsche verplichting van bloed- en aanverwanten om elkander te onderhouden, volgens het Ned. Burg. Wetboek

<https://hdl.handle.net/1874/242025>

1880

DE WEDERZIJDSCHЕ VERPLICHTING

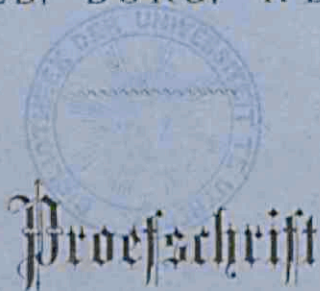
VAN

BLOED- EN AANVERWANTEN

OM ELKANDER TE ONDERHOUDEN.

VOLGENS

HET NED. BURG. WETBOEK.

VAN

J. K. H. ENDERLEIN.

UTRECHT,

J. DE KRUYFF.

1880.

44 192

DE WEDERZIJDSCHЕ VERPLICHTING

VAN

BLOED- EN AANVERWANTEN

OM ELKANDER TE ONDERHOUDEN,

VOLGENS

HET NED. BURG. WETBOEK.

DE WERKINGEN VAN DE VEREENIGING

BLAD EN AANVERWANTEN

DE VEREENIGING VAN DE OORLOGSMAN

DE VEREENIGING VAN DE OORLOGSMAN

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0702 3850

DE
WEDERZIJDSCHE VERPLICHTING VAN BLOED- EN AANVERWANTEN
OM ELKANDER TE ONDERHOUDEN,
VOLGENS
HET NED. BURG. WETBOEK.

Proefschrift

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. E. MULDER,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER WIS- EN NATUURKUNDE,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT,

EN

OP VOORDRACHT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op Woensdag, den 17den Maart 1880, des namiddags te 2 uren,

DOOR

JOAN, KAREL, HENDRIK ENDERLEIN,

GEBOREN TE KAMPEN.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.

1880.

WETGEVINGEN VERBODENDE VAN HET IN ALLEMANNEN

OM AERLANDER IN ONDERHOUDEN

HET NED. BURG. WETBOEK

Proefschrift

van de wetten van het NED.

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP

ALDE DE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN TE UTRECHT

door

DR. E. MULDER

in de wetten van het NED.

VERHOEGE WETGEVING VAN HET NED. BURG. WETBOEK

IN VERBODENDE VAN HET IN ALLEMANNEN

OM AERLANDER IN ONDERHOUDEN

ALDE DE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN TE UTRECHT

JOHN, KATHE, HENRIK, HENRIK

ALDE DE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

ALDE DE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

ALDE DE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

ALDE DE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

ALDE DE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

Aan mijne Ouders.

INHOUD

Ik voel mij gedrongen hier mijn hartelijken
dank uit te spreken aan de Hoogleeraren wier
lessen ik heb mogen bijwonen.

Inzonderheid een woord van dank aan U,
Hooggeleerde FRUIN, voor de welwillendheid waar-

mede gij mij, bij het samenstellen van dit proef-
schrift, uwen bijstand hebt verleend.

E.

UTRECHT, 17 Maart 1880.

INHOUD.

	Blz.
Inleiding	1
Hoofdstuk I	7
§ 1. De verplichting tusschen ouders en wettige kinderen	10
§ 2. De verplichting tusschen ouders en natuur- lijke wettelijk erkende kinderen	32
§ 3. De verplichting tusschen schoonouders en schoonzoons of schoondochters	38
Hoofdstuk II	46
§ 1. De rangregeling	46
§ 2. De persoonlijkheid der verplichting	51
§ 3. De niet-solidariteit en de deelbaarheid der verplichting	56
Stellingen	69

INHOUD

iii	Verkeering
1	Verkeering
2	Verkeering I.
3	§ 1. De verkeering tusschen onder en onder
4	Verkeering
5	§ 2. De verkeering tusschen onder en onder
6	Verkeering
7	§ 3. De verkeering tusschen onder en onder
8	Verkeering
9	§ 4. De verkeering tusschen onder en onder
10	Verkeering
11	§ 5. De verkeering tusschen onder en onder
12	Verkeering
13	§ 6. De verkeering tusschen onder en onder
14	Verkeering
15	§ 7. De verkeering tusschen onder en onder
16	Verkeering
17	§ 8. De verkeering tusschen onder en onder
18	Verkeering
19	§ 9. De verkeering tusschen onder en onder
20	Verkeering
21	§ 10. De verkeering tusschen onder en onder
22	Verkeering
23	§ 11. De verkeering tusschen onder en onder
24	Verkeering
25	§ 12. De verkeering tusschen onder en onder
26	Verkeering
27	§ 13. De verkeering tusschen onder en onder
28	Verkeering
29	§ 14. De verkeering tusschen onder en onder
30	Verkeering
31	§ 15. De verkeering tusschen onder en onder
32	Verkeering
33	§ 16. De verkeering tusschen onder en onder
34	Verkeering
35	§ 17. De verkeering tusschen onder en onder
36	Verkeering
37	§ 18. De verkeering tusschen onder en onder
38	Verkeering
39	§ 19. De verkeering tusschen onder en onder
40	Verkeering
41	§ 20. De verkeering tusschen onder en onder
42	Verkeering
43	§ 21. De verkeering tusschen onder en onder
44	Verkeering
45	§ 22. De verkeering tusschen onder en onder
46	Verkeering
47	§ 23. De verkeering tusschen onder en onder
48	Verkeering
49	§ 24. De verkeering tusschen onder en onder
50	Verkeering
51	§ 25. De verkeering tusschen onder en onder
52	Verkeering
53	§ 26. De verkeering tusschen onder en onder
54	Verkeering
55	§ 27. De verkeering tusschen onder en onder
56	Verkeering
57	§ 28. De verkeering tusschen onder en onder
58	Verkeering
59	§ 29. De verkeering tusschen onder en onder
60	Verkeering
61	§ 30. De verkeering tusschen onder en onder
62	Verkeering
63	§ 31. De verkeering tusschen onder en onder
64	Verkeering
65	§ 32. De verkeering tusschen onder en onder
66	Verkeering
67	§ 33. De verkeering tusschen onder en onder
68	Verkeering
69	§ 34. De verkeering tusschen onder en onder
70	Verkeering
71	§ 35. De verkeering tusschen onder en onder
72	Verkeering
73	§ 36. De verkeering tusschen onder en onder
74	Verkeering
75	§ 37. De verkeering tusschen onder en onder
76	Verkeering
77	§ 38. De verkeering tusschen onder en onder
78	Verkeering
79	§ 39. De verkeering tusschen onder en onder
80	Verkeering
81	§ 40. De verkeering tusschen onder en onder
82	Verkeering
83	§ 41. De verkeering tusschen onder en onder
84	Verkeering
85	§ 42. De verkeering tusschen onder en onder
86	Verkeering
87	§ 43. De verkeering tusschen onder en onder
88	Verkeering
89	§ 44. De verkeering tusschen onder en onder
90	Verkeering
91	§ 45. De verkeering tusschen onder en onder
92	Verkeering
93	§ 46. De verkeering tusschen onder en onder
94	Verkeering
95	§ 47. De verkeering tusschen onder en onder
96	Verkeering
97	§ 48. De verkeering tusschen onder en onder
98	Verkeering
99	§ 49. De verkeering tusschen onder en onder
100	Verkeering

INLEIDING.

Het onderwerp, hetwelk in de volgende bladzijden zal behandeld worden, vindt zijn plaats in de derde afdeeling van den 15^{den} titel van het eerste boek. Voorzeker moet het onze bevreemding verwekken, dat wij het daar behandeld vinden; het opschrift toch van dien titel luidt: „van de vaderlijke macht.”

Alvorens stil te staan bij de vraag waarom het hier behandeld is, zullen wij kortelijk nagaan, om welke reden ons onderwerp hier niet op zijn plaats is. Onmogelijk zal men kunnen aannemen, dat de verplichting in deze derde afdeeling vastgesteld, een uitvloeisel der vaderlijke macht is, het zijn integendeel twee zaken, die in geenen deele iets met elkander te maken hebben. Terwijl toch de vader-

lijke macht zich uitstrekt over het minderjarige kind en met diens meerderjarigheid een einde neemt, bestaat de verplichting tot onderhoud afgescheiden van de vraag naar meerder- of minderjarigheid.

Verder kan men de verplichting tot onderhoud tusschen schoonouders en schoonzoons of schoondochters moeielijk beschouwen als een uitvloeisel der vaderlijke macht, en evenmin kan er van vaderlijke macht sprake zijn tusschen grootouders en kleinkinderen.

Dit zijn redenen te over, om de plaatsing van ons onderwerp af te keuren. Waar zal men er evenwel een betere plaats voor in ons Wetboek vinden? Naar mijne meening zoude de plaatsing ontegenzeggelijk veel beter geweest zijn, ingeval de wetgever de 3de afdeeling van titel XV als 2de afdeeling aan titel XIV had toegevoegd de verplichting, hier bedoeld, toch komt alleen voor tusschen bloedverwanten en aangehuwden, en men zou dus bij die plaatsing geen strijd hebben tusschen de verschillende onderwerpen in denzelfden titel geregeld.

Bovendien zou een ander groot voordeel van deze plaatsing zijn, dat de 14de titel er zeer in belangrijkheid door zou winnen, daar hetgeen thans in titel XIV vervat is, zoo het al niet geheel in het Wetboek kan gemist worden, toch van zeer weinig belang is, en meer in een leerboek, dan in den tekst eener wet te huis behoort.

Prof. OPZOOMER, deze vraag behandelende, zegt: dat bij de tegenwoordige plaatsing er slechts twee dingen mogelijk zijn: òf het opschrift van den titel is te eng, daar de geheele derde afdeeling er buiten valt, òf in dat opschrift is het woord vaderlijke macht in veel ruimer zin gebruikt dan in de opschriften der twee eerste afdeelingen en in artt. 354 en 355.

Volkomen ben ik met Prof. OPZOOMER eens, dat het onlogisch is, om waar op de woorden „van de vaderlijke macht” onmiddellijk volgt: „van „de gevolgen der vaderlijke macht”, aan twee beteekenissen van het woord, een engere en een ruimere te denken.

De Fransche rechtsgeleerden nemen deze tweeledige beteekenis dikwijls aan. Zoo lezen wij bij

MASSÉ en VERGÉ I 361: „Dans le présent titre on
 „traitera des droits des père et mère sur leurs
 „enfants légitimes en général, c'est-à-dire de leurs
 „droits tant sur la personne que sur les biens de
 „leurs enfants ou de la puissance paternelle dans
 „son acceptation la plus large, mais en n'employant
 „cependant les mots de puissance paternelle que
 „dans leurs acception restreinte”.

AUBRY en RAU VI 76 zeggen: „La distinction
 „entre la puissance paternelle sensu lato et la
 „puissance paternelle sensu stricto est clairement
 „indiquée par les art. 371 et 372” ¹⁾.

In de dissertatie van den heer KOLLMAN, Leiden
 1879, vinden wij als waarschijnlijke reden, die de
 wetgever bewogen heeft tot deze plaatsing, opge-
 geven, dat, hoewel deze verplichting niet het gevolg
 is van de vaderlijke macht, zij toch te beschouwen
 is als een gevolg van den natuurlijke band
 tusschen ouders en kinderen, evenals de vaderlijke
 macht zelve. Ik voor mij vind deze verklaring

1) Art. 353 § 1 en art. 354 B. W.

hoogst onwaarschijnlijk, daar de wetgever, zoo hij zich rekenschap van de plaatsing gegeven had, toch zeker wel ingezien zou hebben, dat de verplichting tot onderhoud tusschen schoonouders en schoonzoons of schoondochters in geen geval met de vaderlijke macht samenhangt en ook niet te beschouwen is als een gevolg van den natuurlijken band tusschen ouders en kinderen.

Het waarschijnlijkst komt het mij voor, dat de wetgever het onderwerp geheel onnadenkend daar heeft geplaatst; bij eene eventueele herziening zou het dus wenschelijk zijn zoo het werd overgebracht naar titel XIV.

Ook in het Fransche wetboek is dit onderwerp verkeerd geplaatst; het komt daar nl. voor in tit. V „du mariage”, chap. 5 „des obligations qui naissent du mariage”.

Evenmin wist men ook bij de samenstelling van het ontwerp van 1820 waar men het plaatsen zou; het werd daar toen gebracht onder den titel „van wettige kinderen en de ouderlijke macht „over dezelve”. Ook hier was het dus niet op zijn plaats.

Nog in een ander opzicht is het opschrift niet juist. Men zou daaruit toch opmaken, dat hier sprake was van verschillende verplichtingen, hetgeen inderdaad niet het geval is, daar er slechts ééne enkele verplichting in voorkomt, nl. die tot het geven van onderhoud in het geval van behoeftigen toestand, en deze verplichting komt voor tusschen verschillende personen.

HOOFDSTUK I.

Het geven van onderhoud aan behoeftige bloedverwanten is voorzeker een zedelijke verplichting die op ieder mensch rust; dat toch bijv. een vader gebrek zou lijden, terwijl zijn zoon in overvloed leeft, is iets wat strijdt tegen het menschelijk gevoel. Reeds bij de oude schrijvers werd dit instituut behandeld als voortvloeiende uit het *jus naturae*.

Reeds *ULPIANUS* L 5 § 2 D „de agn. et al. lib” (25 : 3) zegt „*alimenta praestandi obligationem descendere ex aequitate caritateque sanguinis.*”

Zoo ook gewaagt *VOET* ad *Pandectas* XXV 3 n°. 4, „*de alimentis ex pietate et juris necessitudine praestandis.*”

HUGO DE GROOT, „de jure belli ac pacis”, spreekt er aldus over: „*Disputant Icti an alimenta a parentibus liberis debeantur? Nam quidam sentiunt, esse quidem naturali rationi satis consentaneum,*

„ut a parentibus alantur liberi, debitum tamen
 „non esse. Nos omnino distinguendum arbitramur
 „in voce debiti, quod stricte interdum sumitur pro
 „ea obligatione quam inducit jus expletorium, inter-
 „dum laxius, ut significet id, quod nisi inhoneste,
 „omitti non potest, etiamsi honestas illa non e
 „justitia expletrice, sed ex alio fonte proficiscatur.
 „Est autem id, de quo agimus (nisi lex aliqua
 „humana accedat) debitum illo sensu laxiore.
 „ Qui dat formam, dat, quae ad formam
 „sunt necessaria, dictum est Aristotelis: quare qui
 „causa est ut homo existat, is, quantum in se est
 „et quantum necesse est, prospicere ei debet de
 „his, quae ad vitam humanam, id est, naturalem
 „ac socialem, nam ad eam natus est homo, sunt
 „necessaria. Ea de causa, instinctu scilicet naturali,
 „caetera quoque animantia proli suae, quantum
 „necesse est, alimenta suppeditant.
 „ Hinc Icti veteres liberorum educa-
 „tionem ad jus naturale referunt, id est, ad illud,
 „quod, cum instinctus naturae aliis quoque animan-
 „tibus commendat, nobis ipsa praescribit ratio.”

Deze zedelijke uit het jus naturae voortvloeiende
 verplichting heeft, daar zij in ons wetboek geregeld
 is, het karakter gekregen van een publiek belang;

het gevolg hiervan is dat het geven van onderstand niet afhankelijk is van den vrijen wil van hem, die er zedelijk toe verplicht is, maar dat hij, dien de wet er toe aanwijst, tot het geven van onderstand kan gedwongen worden.

Deze verplichting tot onderhoud omvat niet alleen de noodzakelijke kosten voor het leven; zij omvat ook de kosten voor huisvesting, kleeding, opvoeding, kosten op ziekte vallende en ook de kosten van de begrafenis.

TOULLIER zegt dienaangaande:

„L'obligation de fournir des aliments comprend „tout ce qui est necessaire à la vie: la nourriture, „la logement, le vêtement, dans la proportion des „besoins de celui qui les réclame.”

De wet nu regelt deze verplichting en wel tusschen:

1°. Ouders en wettige kinderen ¹⁾).

2°. Ouders en natuurlijke doch wettelijk erkende kinderen.

3°. Schoonouders en schoonzoons of schoondochters.

¹⁾ De Romeinen maakten geen onderscheid of de kinderen, die onderhouden moesten worden, in de Patria Potestas stonden of niet.

§ 1.

De verplichting tusschen ouders en wettige kinderen.

Beschouwen wij onze wet, dan bevinden wij dat de meeste artikelen van onze afdeeling op de verplichting sub n°. 1 genoemd betrekking hebben.

In de eerste plaats art. 375: de bepaling in dit artikel opgenomen is duidelijk en heeft geene verklaring noodig, het is een zeer billijk en uitdrukkelijk voorschrift.

Dezelfde bepaling wordt ook in het Fransche recht gevonden, in art. 204. MARCADÉ d. I, blz. 531, zegt er van: „C'est pour les parents une „obligation naturelle d'établir convenablement leurs „enfants. Cependant pour donner plus de force à „la puissance paternelle assez faiblie dans nos mœurs, „et dans la pensée que les parents n'useront de „cette puissance que dans l'intérêt même des enfants, „notre code, conformément à l'ancien droit français „et contrairement au droit romain, refuse positivement à ceux-ci toute action en justice à cet effet.”

Art. 503 ontwerp v. 1820 bepaalde hetzelfde met deze woorden: „Kinderen hebben geen recht

„om van hunne ouders eenig uitzet, tot hun bestaan „of huwelijksgoed te vorderen.”

Het artikel 376, hetwelk nu volgt, bevat de voornaamste bepaling aangaande de verplichting tusschen ouders en kinderen.

Dit artikel zegt: „De kinderen zijn verplicht „hunne ouders en andere bloedverwanten in de op- „gaande linie, wanneer zij behoeftig zijn, te onder- „houden.”

Art. 378 bepaalt dat deze verplichting wederkeerig is. Een dergelijke bepaling vindt men bij art. 159 B. W., volgens hetwelk de echtgenooten zich *over en weder* door de enkele daad des huwelijks verbinden hunne kinderen te onderhouden en op te voeden.

Ons art. omvat alle bloedverwanten in de opgaande linie, en, wegens de wederkeerigheid in art. 378 vastgesteld, ook die in de nederdalende linie, zoodat deze verplichting niet tot eenen bepaalden graad beperkt is. Maar ook alleen van deze bloedverwanten wordt gesproken; nergens legt de wet eene gelijke verplichting op voor broeders of zusters, ooms of tantes of anderen.

Hetzelfde werd in het ontwerp van 1820 bepaald in artt. 521 en 522.

Het beginsel zelf is ten allen tijde erkend. Van

hetgeen de Grieken over dat punt dachten vinden wij een voorbeeld aangehaald in de dissertatie van den heer LEO DE LAGUNA, pag. 1, uit XENOPHON'S Memorabil. II, 2. 13: „ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται, οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας, χάριν οὐκ ἀποδιδόντας, ἐὰν δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθῃσι, καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἔσθ' ἄρχειν τοῦτον.”

Ook in het Rom. recht vinden wij, zooals wij boven zagen, dergelijke bepalingen.

Omtrent dit punt zeide NICOLAI, 10 Maart 1823: „L'obligation de nourrir ceux auxquels on a donné l'existence, est une loi que la nature impose aux père et mère et qui est sanctionnée en général par la loi civile.”

Laat ons nu nagaan welke de bedoeling van den wetgever met deze bepaling is geweest. In het artikel staat dat, om tot onderhoud verplicht te zijn het noodzakelijk is, dat degene die onderhoud eischt *behoef*tig zij. Hoe evenwel wordt die behoefteigheid bewezen? Het antwoord op deze vraag kan geen ander zijn dan dit: hij, die het onderhoud eischt, moet zijne behoefte bewijzen”, en dit wel volgens den algemeenen regel van art. 1902.

Wel werd anders geoordeeld door de Arr. Rechtb.

te Maastricht 23 Jan. 1845, ¹⁾ die uitmaakte dat het *onus probandi* niet rust op den eischer, die onderhoud vraagt, maar op den gedaagde. Maar het bewijs aan den gedaagde op te dragen, omdat hetgeen de eischer zou moeten bewijzen een negatief feit is waarvan het bewijs onmogelijk is, zoude geen steun in de wet vinden; zij toch onderscheidt niet tusschen positieve en negatieve feiten, en bovendien is het voor den eischer allezins mogelijk den toestand te bewijzen, waarop hij zich beroept; het zal toch voldoende zijn als hij zijne zaken blootlegt, en datgene wat ontkend wordt door nadere feiten staft: daartegenover zal het dan de tegenpartij geoorloofd zijn te bewijzen, dat de eischer zich in zoodanigen toestand bevindt dat hij het gevraagde onderhoud niet behoeft.

Hetzelfde wordt voor het Fransche recht aangenomen door AUBRY en RAU; zij schrijven het volgende, „C'est en principe à celui qui forme „l'action alimentaire á établir l'existence du fait, „qui sert de fondement à sa demande. Toutefois, „on ne peut lui imposer l'obligation de prouver „d'une manière rigoureuse, qu'il est dans le besoin,

¹⁾ Rechtsgel. Bijbl. d. VII, blz. 505.

„il suffit qu'il donne sur sa position des explications de nature à justifier sa demande, sauf au défendeur à établir que le demandeur possède des ressources suffisantes pour son entretien.”

Verder komt het er voor de verplichting ook niet op aan, of de behoefte al of niet door eigen schuld is ontstaan; de wet zwijgt op dit punt, en men moet derhalve aannemen dat het bestaan der behoefte voldoende is; het is ook verreweg het beste stelsel, want, is het al ergerlijk dat een behoeftig vader zijn zoon gerechtelijk zou moeten dwingen hem onderhoud te verschaffen, nog ergerlijker processen zouden ontstaan, indien het aan den zoon geoorloofd was te bewijzen, dat de verplichting voor hem niet bestaat, omdat zijn vader zijne behoeftigheid aan zich zelf te wijten heeft, bijv. wegens zijn slecht levensgedrag.

Hetzelfde wordt ook geleerd voor het Fransche recht.

Het is echter natuurlijk, dat hij, die hulp vraagt, die hulp ook werkelijk noodig moet hebben, en dat hij bijv. niet in staat moet zijn, om door eigen werkzaamheid in zijne behoeften te voorzien. Het beslissen der vraag, of de behoefte bestaat, is geheel aan het oordeel des rechters overgelaten, hetgeen wel noodzakelijk is, daar de verschillende

gevallen, die zich kunnen voordoen, niet te formuleeren zijn. Zoo zal een persoon die bijv. nog kleinoodiën bezit, geen onderstand kunnen vragen, daar hij door den verkoop ervan nog altijd eenigen tijd in zijn onderhoud zal kunnen voorzien, en het dus nog de vraag blijft, of de behoefte voor hem wel ooit zal bestaan. Een zeer goed voorbeeld van een geval, waarin de eischer nog iets bezit, en waarin de rechter hem toch zijn vordering zal dienen toe te wijzen, geeft ons prof. DIEPHUIS. Hij stelt: iemand heeft effecten, die door bijzondere omstandigheden geen of zeer weinig vruchten opleveren; hierdoor zal natuurlijk de waarde dier effecten zeer gering zijn; gelastte de rechter nu dat deze effecten, terwijl er nog gegronde hoop bestaat dat zij later weder hunne interessen zullen opbrengen, eerst moesten verkocht worden, en dat de eischer eerst dat kapitaal moest hebben verbruikt, voor hij onderstand zou kunnen vorderen, dan zoude hij eene zekere altijddurende behoefte in de plaats van een waarschijnlijk tijdelijke stellen.

Wat nu betreft de mate, waarin bijstand moet worden verleend, deze hangt van zeer vele omstandigheden af; zoo zal hierbij in aanmerking moeten komen de maatschappelijken toestand van beide

partijen, als ook het vermogen van hem, die tot onderstand verplicht is. Dit is zeer begrijpelijk, want het is natuurlijk, dat men zelf genoeg moet hebben, om in staat te zijn voor het levensonderhoud van een ander te zorgen. Dit heeft dan ook de wet voorzien in art. 381, waar zij bepaalt, dat wanneer hij, die tot het geven van onderhoud verplicht is, bewijst buiten staat te zijn het geld, daartoe vereischt, op te brengen, de rechtbank, na onderzoek van zaken, bevelen kan dat hij dengene, aan wien hij onderhoud verschuldigd is, bij zich in huis zal nemen, en aldaar van het noodige voorzien; hierbij is natuurlijk weder zeer veel aan het oordeel van den rechter overgelaten.

De wet zegt, hij moet *bewijzen* niet in staat te zijn onderhoud te geven. Zoolang hij dit niet bewijzen kan, moet dus hij, die het onderhoud noodig heeft, niet worden blootgesteld aan de vernederingen, waarmede doorgaans zulk een in huis nemen gepaard gaat.

Op dit beginsel maakt onze wet een uitzondering, en wel voor de ouders; bieden deze aan het kind in hun huis op te nemen, dan kunnen zij daarmede volstaan ¹⁾. Zij behoeven niet te bewijzen,

¹⁾ Art. 382 B. W.

dat zij niet in staat zijn het onderhoud te verschaffen, daar men aannam dat de vernederingen, waaraan men in dat geval meestal blootstaat, niet of ten minste veel minder plaats zullen hebben bij ouders jegens hunne kinderen, en al vonden zij plaats, dan zou het kind dit toch niet mogen bewijzen wegens art. 353 al. 1.

De regeering verklaarde, dat niets billijker was dan het beginsel, dat de ouders konden volstaan met hun kind bij zich te nemen; het geval dat het verblijf in het ouderlijk huis uit een zedelijk oogpunt voor het kind nadeelig kan zijn, vond zij te zeldzaam om daarom eene dergelijke bepaling weg te laten. Met dit gevoelen kan ik niet instemmen; veel beter schijnt mij het systeem van het Fransche recht toe, dat ook hier den rechter laat oordeelen, of er al of niet bezwaar tegen het in huis opnemen bestaat; te meer daar hier meestal sprake zal zijn van meerderjarige kinderen, die reeds jaren het ouderlijke huis verlaten hebben, en dus nu op nieuw in huis zouden worden opgenomen. Gemakkelijk kan men inzien, dat hieraan te groote bezwaren verbonden zijn, om het maar zonder onderzoek toe te laten.

Uit de beraadslagingen blijkt, dat drie afdeelin-

gen er voor waren, om de zaak aan het oordeel des rechters over te laten. Dat men onze bepaling moest opnemen, wegens de verhouding, die er tus- schen ouders en kinderen bestaat, komt mij voor wel wat overdreven te zijn, daar het toch ook niet geheel met die verhouding strookt, dat een kind verplicht is gerechtelijk onderhoud van zijn ouders te vragen, wanneer zij zich niet zedelijk verplicht achtten het, als het gebrek lijdt, te onderhouden. Mij dunkt het ware beter geweest, zoo men ook in dit geval het al of niet in huis nemen aan het oordeel des rechters had overgelaten.

NICOLAI zeide hierover: ¹⁾ „Mais le père aura-t-il „satisfait à son obligation, en offrant à son fils, „qui demande des aliments, de le recevoir, nourrir „et entretenir dans la maison paternelle? Il nous „semble qu'il ne peut être tenu à faire davantage. „Il ne faut pas qu'il puisse être forcé de payer des „pensions alimentaires; on doit se garder de favo- „riser la paresse ou l'indépendance des enfants, et „de porter ainsi une atteinte indirecte à l'autorité „paternelle et à la morale publique.

„Si l'on disait, que l'enfant peut avoir des

¹⁾ VOORDUIN II 599.

„motifs graves pour refuser de rentrer dans la
 „maison paternelle, on pourrait répondre, que la
 „loi ne peut guère admettre d'aussi odieuses suppo-
 „sitions et que l'allégation de semblables motifs,
 „s'ils existaient même, serait une accusation directe
 „et publique de l'enfant contre le père; que le res-
 „pect filial, première vertu des enfants, le rendrait
 „non recevable à prouver les faits allégués, parce
 „qu'ils couvriraient de honte et d'opprobre ceux
 „auxquels les enfants doivent honneur et respect.”

Artikel 382 bevat eene bijzondere bepaling, en wel uitsluitend voor den vader en de moeder, en het geldt niet voor andere bloedverwanten in de opgaande linie. ¹⁾ Grootouders kunnen zich dus alleen beroepen op de algemeene bepaling van art. 381, even als ook schoonouders.

In het Fransche recht was het betwist, of hetgeen voor de ouders gold, ook gold voor de overige adscendenten; dit meende o. a. ZACHARIAE III 372. De meeste schrijvers echter beperken het artikel tot de ouders alleen. ZACHARIAE zegt: „les parents et

¹⁾ Bij de herziening is wel in overweging gegeven het ook voor deze van kracht te maken, maar aan dezen wenk is geen gevolg gegeven.

„les autres ascendants ne sont ordinairement tenus
„que de nourir et d'entretenir l'enfant dans leur
„maison” etc.

Hiertegen MARCADÉ, die zich met reden daarop grondt, dat het artikel deze uitzondering alleen met name geeft voor den vader en de moeder ¹⁾).

Men kan zich nu de vraag stellen, van welk oogenblik is het onderhoud bedoeld bij art. 376, verschuldigd? Over deze vraag bestaat eene uitgebreide jurisprudentie.

Zoo heeft het P. H. in Zeeland, bij arrest van 19 Dec. 1848 ²⁾), uitgemaakt, dat het onderhoud eerst verschuldigd is van den tijd, dat bij rechterlijk gewijsde is beslist, dat de behoefte bestaat en het bedrag der uitkeering bepaald is, zoodat hiervan het gevolg is, dat niet kan worden toegewezen teruggave en vergoeding voor onderhoud reeds door derden verstrekt.

In denzelfden zin is beslist bij vonnis van de Arr. Rechtb. te Assen van 18 Maart 1844 ³⁾). Een vonnis echter van het kantongerecht n°. 2 te Am-

¹⁾ Van hetzelfde gevoelen zijn MASSÉ en VERGÉ, I 226.

²⁾ R. Bijbl. d. XII, blz. 881.

³⁾ R. Bijbl. d. VI, blz. 523.

sterdam, van 25 Jan. 1844, ¹⁾ besliste in tegenovergestelden zin; dit maakte uit dat een armbestuur of liefdadigheidsgesticht van de kinderen van hen die het ter goeder trouw had verpleegd, zelfs na het overlijden der ouders, de kosten van verpleging kan terugvorderen, voor zoover later blijkt dat die kinderen tot dat onderhoud in staat waren geweest.

Nog is door het P. H. in Zeeland, bij het zoo even aangehaalde arrest van 19 Dec., beslist, dat, wanneer in eersten aanleg door den gedaagde een aanbod is gedaan, hetwelk door den eischer en den eersten rechter onvoldoende geacht, maar in appel herhaald en door den hooger en rechter voldoende verklaard is, hij eerst van dien tijd af tot de voldoening verplicht is.

Dit is voorwaar zeer bezwaarlijk voor hem die onderhoud eischt; daar hij toch gedurende den tijd, die er verloopt tusschen het vonnis in eersten aanleg en dat in hooger beroep, leven moet; en hij, die door den rechter voor zoo onvermogen is verklaard dat hij onderhoud noodig heeft, zal niet gemakkelijk crediet krijgen voor hetgeen hij

¹⁾ R. Bijbl. d. VI, blz. 301.

gedurende dien tijd behoefte, daar de persoon, van wien hij het onderhoud moet ontvangen, niet verplicht is zijne schulden te betalen. Dit brengt ons van zelf tot een ander onderwerp, nl. tot den omvang van die verplichting tot onderhoud.

Boven hebben wij reeds met een enkel woord aangemerkt, dat er meer tot dat onderhoud behoort dan hetgeen men strikt noodig heeft om te leven, men moet toch ook voor huisvesting en kleding zorgen, benevens voor verpleging in geval van ziekte.

Wat er evenwel niet onder valt is het betalen der schulden; zelfs als er lijfswang is toegestaan, kan die toch tegen hem, die onderhoud krijgt, worden uitgevoerd; ja zelfs zoo hij, die tot het geven van onderhoud verplicht is, schuldeischer van den behoeftige is, staat het genen toch volkomen vrij, te trachten zijne schuldvordering op hem te verhalen. Had men gewild dat dit niet het geval zou zijn, dan had het uitdrukkelijk in de wet moeten zijn opgenomen. Ook kan men niet zeggen dat de betaling der schulden noodig is om den schuldenaar te onderhouden, en daar men slechts tot onderhoud verbonden is, zal die er dus buiten vallen. Men zal dit zelfs moeten aannemen ten

opzichte van schulden, ter zake van het noodige levensonderhoud gemaakt.

Prof. DIEPHUIS zegt over deze vraag het volgende: „De schuld, die de behoeftige voor zijn levensonderhoud aangaat, is eene schuld òf van hem, òf van dengene die tot zijn onderhoud verplicht is; wanneer men, het eerste op den voorgrond stellende, daarbij voegt, dat ook het laatste kan worden beweerd, staat men zeker niet op vasten grond. En terwijl ik niet zie hoe hier van overdracht of cessie sprake kan zijn, en de behoeftige het recht op eene uitkeering, dat hij tegen een bloed- of aanverwant kan doen gelden, of wel een recht op een zekere som uit die uitkeering, aan een ander kan overdragen, is mij evenmin duidelijk, hoe een derde, die den behoeftige op crediet levensmiddelen enz. verschaft, gezegd kan worden, daardoor de belangen van zijn bloed- of aanverwant waar te nemen.”

Laat ons nu nagaan òf en in hoever instellingen van weldadigheid enz. verhaal hebben op de bloedverwanten van iemand, aan wien zij onderstand hebben verleend.

Volgens het Burgerlijk Wetboek zullen ook zij geen recht van verhaal hebben, daar voor hen

hetzelfde geldt wat van derden is gezegd; maar zij kunnen zich beroepen op de bepalingen der Wet van 28 Juni 1854, Stb. n°. 100. Deze is evenwel niet op al dergelijke instellingen toepasselijk, want art. 1 zegt:

„Instellingen van weldadigheid in den zin der wet, zijn die welke armenverzorging in of buiten gestichten, voortdurend ten doel hebben.

„Op instellingen, uitsluitend bestemd tot het voorkomen van armoede, is deze wet niet van toepassing.”

Maar tot hoever en op wie hebben deze instellingen nu verhaal? Het antwoord op deze vraag vinden wij in de 2de afdeeling van het 3de hoofdstuk van deze wet.

Met de art. 49, 50 en 51 hebben wij, wat deze vraag betreft, niets te maken, evenmin met art. 52a, welke artikels spreken van het geval dat de persoon, die verpleegd wordt, bezittingen heeft of ze later verkrijgt. Maar lid b van art. 52 is de bepaling, waarop men zich beroepen moet; daar toch staat: „Alle verdere onderstand aan armen, waar-
„onder belooning van arbeid niet wordt verstaan,
„kan door het burgerlijk, kerkelijk of bijzonder be-
„stuur, voor welks rekening de verstrekking plaats
„had, renteloos worden verhaald:

„b. op zijne bloed- of aanverwanten die, krachtens de artt. 376 en volgg. van het Burgerlijk Wetboek, tot zijne alimentatie zijn verplicht.

In lid a van dit artikel wordt aan die instellingen een recht toegekend, hetwelk de personen die tot onderhoud verplicht zijn niet hebben. Hij toch, die onderhoud genoten heeft, is verplicht om, zoo hij er toe in staat geraakt, de kosten van dat onderhoud renteloos aan die instellingen terug te geven; dit is hij niet verplicht jegens zijne bloed- en aanverwanten; het eenige toch wat het burgerlijk wetboek dienaangaande bepaalt, is, dat zoo hij, die onderhouden wordt, dat onderhoud niet meer noodig heeft, de ontheffing van de verplichting gevorderd kan worden ¹⁾.

In de voorgaande bladzijden hebben wij ook reeds met een enkel woord de aandacht gevestigd op art. 379, dat zegt: „het onderhoud zal worden geregeld naar evenredigheid der behoeften van dengene, die hetzelfde vordert, en het vermogen van dengene, die tot dit onderhoud verplicht is.”

Onder dit onderhouden vallen natuurlijk ook de kosten van onderwijs en opvoeding; maar hoever

¹⁾ art. 380 B. W.

zal zich dit begrip uitstrekken? Zal een grootvader bijv. verplicht zijn zijnen kleinzoon in staat te stellen zijne wetenschappelijke opleiding te voltooien, zoo zijn vader, overleden zijnde, hem niet genoeg heeft nagelaten om zelf in die kosten te voorzien? Mijns inziens zal hij dit, voor het geval dat deze opleiding met den stand van zijnen kleinzoon overeenkomt en het hem door zijn vermogen mogelijk is dit te bekostigen, verplicht zijn te doen.

Prof. DIEPHUIS, Ned. Burg. Recht ¹⁾, is niet van dat gevoelen, hij grondt zich daarbij op de volgende motieven:

„Art. 353 b. spreekt van *onderhoud* en *opvoeding*; „artt. 376 volgg. daarentegen alleen van *onderhoud*, „art. 381 van in huis nemen en aldaar van het „*noodige* voorzien; art. 382 van in huis *te voeden* „en te *onderhouden*.”

Hieruit wil hij afleiden, dat hier van geen opvoeding sprake kan zijn; naar mijne meening ten onrechte. Ik toch zoude van gevoelen zijn, dat opvoeding hier niet uitdrukkelijk is bijgevoegd, omdat het onderwerp grootendeels over meerder-

¹⁾ d. V. st. 1. blz. 229.

jarigen handelt, wier opvoeding meestal reeds voltooid is. Maar dat opvoeding er daarom niet onder zou vallen, is niet aan te nemen; beschouwen wij toch art. 379, dan zien wij dat het onderhoud geregeld moet worden naar de behoeften van hem die onderhoud ontvangt. Tot de behoeften van een minderjarige nu behoort voorzeker eene zoodanige opvoeding, dat hij later in staat zal zijn, zich zelven te onderhouden in den stand, waartoe hij behoort; de kosten, die hierdoor veroorzaakt worden, zal, naar mijne meening, hij, die tot het onderhoud geven verplicht is, moeten dragen, zoo hij ten minste een vermogen bezit, waardoor hij in staat is gesteld het zonder schade voor zich zelf te doen.

Wij hebben den omvang der verplichting nagegaan: laat ons nu onderzoeken wat rechtens is, ingeval er een vermeerdering of vermindering der bijdrage noodig wordt, of wanneer zij zelfs geheel kan of moet ophouden. De bepalingen dienaangaande vinden wij in art. 380, dat zegt: „Wanneer hij, die onderhoud geeft of ontvangt, tot „zoodanigen staat geraakt, dat de een hetzelfde „niet meer kan geven, of de andere hetzelfde niet „meer noodig heeft, hetzij geheel of gedeeltelijk,

„zal de ontheffing of vermindering daarvan kunnen gevorderd worden.”

Een eerste quaestie, die zich voordoet, als wij deze bepaling nauwkeurig nagaan, is, dat er alleen van ontheffing of vermindering gesproken wordt, terwijl het geval zich toch zeer wel kan voordoen, dat er vermeerdering noodig is of kan gegeven worden, ingeval bijv. iemand, die vroeger nog iets verdiende of bezat, nu niets meer verdient of bezit, of ook zoo hij, die tot onderhoud geven verplicht is, in betere omstandigheden komt, zoodat hij nu zonder bezwaar in de behoeften kan voorzien van hem, dien hij onderhoud moet geven en dien hij bijv. tot nu toe bij zich aan huis van het noodige voorzag, daar hij de middelen niet bezat hem op eene andere wijze te onderhouden.

Hetzelfde geval zal zich ook voordoen, indien meerderen tot onderhoud verplicht zijn en een van hen buiten staat geraakt of sterft; in dat geval zal de bijdrage der anderen moeten verhoogd worden.

Hoewel nu dienaangaande geen uitdrukkelijke bepaling in het Wetboek is opgenomen, zal men toch moeten aannemen, dat in de genoemde

gevallen vermeerdering moet worden toegekend; nam men dit niet aan, dan toch zou er een toestand geboren worden die strijdt met de bepaling van art. 379. Het onderhoud zou dan toch niet meer geregeld zijn overeenkomstig de behoeften van hem die het vordert, en het vermogen van hem die tot het geven er van verplicht is.

Neemt men daarentegen aan dat, ook die vermeerdering moet worden toegekend, dan komt men met de wet in geenerlei strijd, want, terwijl het belet dat er een toestand geboren wordt strijdig met art. 379, strijdt het tevens volstrekt niet met de bepaling van art. 380. Dit art., hoewel het van de vermeerdering volstrekt niet spreekt, sluit die toch in geenen deele uit.

Deze wijzigingen echter der bestaande verplichting, moeten geschieden bij rechterlijk vonnis, tenzij partijen de zaak in der minne kunnen schikken. Deze nieuwe schikking zal dan echter slechts gelden voor het vervolg; nooit zal men terug kunnen vorderen hetgeen reeds gegeven is; dit kunnen alleen die instellingen, aan welke die bevoegdheid, zooals wij boven gezien hebben, bij de Wet van 28 Juni 1854 is toegekend.

Het onderhoud kan men op onderscheidene wijzen

geven; de gewone wijze zal wel zijn eene geldelijke uitkeering in vaste termijnen, terwijl het mijns inziens ongeoorloofd is, dat de rechter iemand tot het geven van onderhoud veroordeelt onder verplichting voor den gealimenteerde, om die gelden terug te geven, zoo hij daartoe later in staat geraakt. Ook staat het den rechter niet vrij te bepalen, dat de voldoening der verplichting door het stellen van hypotheek moet verzekerd worden; hiertoe zou eene uitdrukkelijke bepaling in de wet noodig zijn.

Sprekende wij ook nog een enkel woord over art. 384, hetgeen het volgende zegt:

„Alle overeenkomsten, waarbij zoude worden afgezien van het recht om onderhoud te genieten, zijn nietig en van onwaarde.”

Het artikel is zeer duidelijk gesteld; de wetgever heeft zeer terecht ingezien, dat, zoo deze bepaling niet in het Wetboek werd opgenomen, de andere bepalingen van deze afdeeling eene doode letter zouden blijven, daar de bloedverwanten wel zouden zorgen bij overeenkomst, hetzij bij het sluiten van een huwelijk of bij eenige andere gelegenheid een beding te maken, waarbij van dat recht werd afgezien. Door deze uitdrukkelijke bepaling

evenwel verkrijgt nu de verplichting tot onderhoud het karakter van een publiek belang.

Behalve de artt. in deze 3de afdeeling opgenomen, zijn er nog twee bepalingen in ons recht, die op ons onderwerp betrekking hebben, en wel in de eerste plaats art. 1465 n°. 3, B. W. hetgeen bepaalt:

„De vergelijking heeft plaats uit welke oorzaak ook de wederzijdsche schulden voortspruiten, uitgezonderd:

„3°. Ten aanzien eener schuld spruitende uit hoofde van levensonderhoud hetwelk verklaard is „niet in beslag te kunnen worden genomen.”

Dit ziet dus op het geval dat hij die tot het geven van onderhoud verplicht is, schuldeischer is van den gealimeenteerde.

De tweede bepaling is vervat in art. 756 n°. 2 W. v. B. Rv. hetgeen zegt:

„Dit beslag (het arrest onder derden) zal niet gelegd mogen worden:

„1°. Op gelden en jaarwedden tot onderhoud, „welke door den erflater of schenker voor geene „inbeslagneming vatbaar zijn verklaard.

„Zij kunnen worden in beslag genomen, wanneer „zij mogten dienen tot verhaal van onderhoud „waarop de arrestant zelf aanspraak heeft.”

Juister was de Fransche text van art. 654 Wetb. van 1830, dat zeide: „les objets „pourront être saisis pour cause d'aliments.”

§ 2.

De verplichting tusschen ouders en natuurlijke wettelijk erkende kinderen.

Wij hebben nu nagegaan, welke de verhouding is tusschen ouders en wettige kinderen, en hebben tevens die artikelen behandeld, die, behalve op de zooeven genoemde betrekking, ook van toepassing zijn op de beide verplichtingen, die wij nog zullen behandelen, n. l. op die tusschen ouders en natuurlijke doch wettelijk erkende kinderen, en op die tusschen schoonouders en schoonzoons of schoondochters. Alles wat wij dus boven gezegd hebben aangaande de onderwerpen vervat in de artt. 379, 380, 381 en 384, moet beschouwd worden als ook toepasselijk op de nu te behandelen verplichtingen.

Beginnen wij met de eerstgenoemde te beschouwen:

Art. 383 zegt, dat natuurlijke wettelijk erkende kinderen onderhoud aan hunne ouders verschuldigd

zijn en dat deze verplichting wederkeerig is. De C. N. bevat deze bepaling niet, maar de Fransche rechtsgeleerden nemen ze toch aan.

Volgens het Pandecten-recht was een natuurlijke vader nooit verplicht tot alimentatie zijner kinderen, daar men van de spurii filii aannam dat zij in het geheel geen vader hadden: L 23 D. de statu hominum (1.6.), L 12. Inst. de nuptiis (1.10). De Christelijke keizers hebben dit veranderd, wat betreft de kinderen in concubinaat geboren ¹⁾.

De Duitsche rechtspraktijk heeft aangenomen, waarbij zij zich op het canonieke recht steunde, hetwelk beiden ouders de verplichting oplegde de liberi adulterini op te voeden, dat hij, wien men bewijzen kan dat hij de verwekker van het kind is, tot zijn onderhoud verplicht is, zonder onderscheid of de echt tusschen de beide ouders verboden is of niet.

Eigenaardig is het gevoelen van vele Duitsche rechtsgeleerden, o. a. van VON BÜLOW, HAGEMANN en KÄMMERER ²⁾, die de verplichting tot onderhoud

¹⁾ Just. Nov. 18 Cap 5, en Nov. 89 Cap 12.

²⁾ Themis II 225.

van den vader jegens zijne onechte kinderen doen voortspruiten uit een *delict*.

Anderen en onder hen BÜSCH leiden het af uit de *bloedverwantschap*, die er tusschen hen bestaat.

Deze laatste meening is voorzeker de ware. Eene bestrijding der delictstheorie vindt men in het „Archiv für Civilistische Praxis” d. XIV blz. 435. Het is een verhandeling van den Regierungs-rath HEERWART te Eisenach.

Terugkeerende tot ons recht merken wij op, dat, hoewel het art. het niet uitdrukkelijk zegt, het toch van zelf spreekt, dat de ouders zich in behoeftige omstandigheden moeten bevinden.

Verder kan een natuurlijk kind ook van zijne moeder geen onderhoud vorderen dan ingeval de erkenning geschied is. Maar na de erkenning zijn ouders en natuurlijke kinderen elkander levensonderhoud verschuldigd; dit is een gevolg van de burgerlijke betrekkingen, die er door de erkenning tusschen hen geboren worden.

De artt. 379—381 zijn, zooals boven reeds is aangemerkt, op hen van toepassing, maar behalve deze zoude ik zeer geneigd zijn art. 382 op hen toe te passen, zoo ik niet meende dat de wet ons daartoe geen recht geeft. Zij toch spreekt in art.

376 van ouders en kinderen en bedoelt daarmede ouders en wettige kinderen. Nu zij dit zelfde doet in art. 382 geeft ons mijns inziens niets het recht aan te nemen, dat het kind, waarvan in dit art. gesproken wordt, ook een natuurlijk wettelijk erkend kind zou kunnen zijn. Dit zou men alleen mogen aannemen, ingeval art. 383 aan art. 382 voorafging; nu meen ik echter te moeten besluiten, dat de bepaling van art. 382 alleen bij wettige kinderen van toepassing is.

De wet spreekt uitdrukkelijk van natuurlijke wettelijk erkende kinderen; er is dus geen twijfel aan of natuurlijke kinderen, die niet zijn erkend, of kinderen, die niet erkend kunnen worden, kunnen geen onderhoud vorderen, maar zijn ook niet verplicht onderhoud aan hunne ouders te verschaffen. Het eenige, waar men hiervan zou kunnen spreken, is van een zedelijke verplichting.

Zoo zijn dus natuurlijke kinderen in overspel of bloedschande geteeld uitgesloten. Het is evenwel mogelijk, dat de afstamming van zoodanige kinderen bekend is, en dan zou men geneigd kunnen zijn om art. 383 ook op hen toe te passen, te meer daar de wet hun het recht op levensonderhoud verleent uit de nalatenschap van de ouders;

maar hoe dit ook zij, zij vallen in geen geval onder de rubriek der wettelijk erkenden, een uitdrukking die wij dan ook in art. 914 vlg. niet vinden. Dientengevolge vallen zij ook niet onder art. 383, en zij kunnen dus bij het leven hunner ouders op geenerlei onderstand aanspraak maken. Dit steunt niet alleen op de letter van de wet, maar het blijkt ook, dat dit het gevoelen der regeering was, uit het antwoord op de vraag, of in overspel of bloedschande geteelde kinderen recht hadden op levensonderhoud, in de Kamer gedaan.

De regeering antwoordde: „daar de afstamming „van zoodanige kinderen slechts zeer zelden in het „oog der wet bekend kan zijn, en men geene „middelen heeft willen toelaten om haar bekend „te maken, heeft men gemeend geen bepaling te „moeten maken aangaande hun onderhoud, maar „het te moeten laten aankomen op de zedelijke „verplichting hunner ouders, terwijl hun bovendien „een recht op levensonderhoud uit de nalatenschap „hunner ouders wordt toegekend.”

NICOLAÏ zeide bij deze gelegenheid het volgende: ¹⁾ „L'obligation, de nourrir et entretenir est imposée

¹⁾ VOORDUIN II 601.

„aux enfants naturels et réciproquement; mais
 „la loi garde le silence sur ceux, qui sont le fruit
 „de l'inceste et de l'adultère.

„Lorsque l'on s'occupera des successions irrégu-
 „lières, le sort des enfants adultérins et incestueux
 „sera pris en considération et l'on doit croire, que
 „la loi leur accordera des pensions alimentaires.

„Mais aussi longtemps que les père et mère vivront,
 „il faut confier le sort de ces enfants aux senti-
 „ments d'humanité et de compassion, qu'ils doivent
 „inspirer; la voix de la nature réclamera pour eux
 „et ne serait-il pas contraire à la morale publique
 „d'entendre des contestations judiciaires, élevées
 „entre le père et l'enfant, et qui ne pourraient être
 „admises qu'en publiant des désordres, dont il faut
 „anéantir les traces et non pas renouveler publi-
 „quement le scandale? D'ailleurs cette poursuite
 „judiciaire pour obtenir des aliments ne peut
 „réussir qu'en accusant indirectement d'un délit
 „très grave ceux que la loi ordonne d'honorer et
 „de respecter.”

§ 3.

De verplichting tusschen schoonouders en
schoonzoons of schoondochters.

Wij komen thans tot de verplichting gelegd in art. 377 en zullen daarbij nagaan welken uitleg men hier aan art. 378 moet geven.

Art. 377 zegt: „schoonzoons en schoondochters „moeten insgelijks en in dezelfde gevallen aan „hunne schoonouders onderhoud verschaffen;” terwijl art. 378 de wederkeerigheid hiervan vaststelt.

Onder schoonouders zal men hier niet aan de verdere bloedverwanten in de opgaande linie kunnen denken. VERNÈDE staat het tegenovergestelde gevoelen voor, hij zegt: „het woord schoonouders „moet hier niet in engen zin worden opgevat.” Het is evenwel slechts een bloot persoonlijke betrekking tusschen de genoemde personen door het huwelijk ontstaan; maar deze verplichting blijft dan ook tusschen hen bestaan, onverschillig om welke reden, — men mag toch ook hier niet vragen of de behoefte is ontstaan door eigen schuld of door toeval — en onder welke omstandigheden het onderhoud gevraagd wordt.

Op deze verplichting geeft ons art. twee

uitzonderingen; hiervan stel ik mij voor in de eerste plaats de tweede te behandelen. De verplichting wordt opgeheven in het geval, dat de echtgenoot door wien de zwagerschap bestond, en de kinderen, uit dat huwelijk gesproten, zijn overleden.

In verband met art. 378 kan dit niets anders beteekenen dan dat in dit geval en het recht om onderhoud te eischen en de verplichting om onderhoud te geven ophoudt.

Vreemd is het, dat de wet hier het woord overleden gebruikt; nu toch zal bij ontbinding van het huwelijk door echtscheiding, hoe vreemd het ook moge schijnen, de verplichting tot alimentatie blijven bestaan, daar de wet er over zwijgt en de ontbinding van het huwelijk door den dood en door echtscheiding in geen deele gelijk te stellen is. Dus zal in dat geval de verplichting blijven bestaan, met dien verstande echter, dat het bewijs worde geleverd, dat de belanghebbende behoeftig zij, dat de andere echtgenoot niet kan gedwongen worden tot uitkeering van alimenten, en de schoonouders in staat zijn dit onderhoud te verschaffen.

Dit is aldus uitgemaakt bij arrest van het P. H.

van Friesland van 4 Maart 1840 ¹⁾ en van het P. H. van N.-Holland van 11 April 1842 ²⁾. In een tegenovergestelden zin is beslist bij vonnis der Arr. Rechtb. te Amsterdam van 30 Juni 1841 ³⁾. In deze zaak waren echter geene afstammelingen uit het huwelijk meer over, en dat leidde in dit bijzondere geval, met het oog op art. 377 al. 2 B. W., tot de afwijzing der vordering.

Dit vonnis schijnt mij toe niet geheel juist te zijn, daar de wet in het genoemde art. uitdrukkelijk wil, dat de echtgenoot door wien de zwager-schap bestond, overleden zij.

Zoo vindt men ook nog in het Rechtsgel. Bijbl. d. IX pag. 631—640 een verhandeling, die ten doel heeft te betoogen, dat zelfs de man, die na afwezigheid terugkomt en zijn vrouw hertrouwd vindt, toch nog onderhoud van zijne schoonouders kan vorderen. Al deze gevoelens zijn werkelijk uit de wet afteleiden, en ik geloof niet dat men onder onze wet tot een ander stelsel mag komen, en het zal mijns inziens zelfs moeten gelden, wanneer

¹⁾ Rechtsgel. Bijbl. d. III, blz. 449.

²⁾ Rechtsgel. Bijbl. d. IV, blz. 199.

³⁾ Rechtsgel. Bijbl. d. III, blz. 449.

het huwelijk ontbonden is op grond van kwaadwillige verlating.

Dezelfde bepalingen als in onze wet komen voor in het Fransche recht, in de artt. 205, 206 en 207.

Zeer wenschelijk zou het naar mijne meening zijn, zoo men de wet zoo herzag, dat men in dergelijke gevallen juist tot het tegenovergestelde stelsel moest komen; het is toch voorzeker een wonderlijk systeem, dat, terwijl het huwelijk door den dood is ontbonden, de betrekking met mijne schoonouders zoo los is geworden, dat wij elkander wederkeerig geen onderhoud meer behoeven te geven, hoewel er in dit geval van scheiding noch twist sprake is, en dat, wanneer het huwelijk door echtscheiding ontbonden is, de verplichting tot onderhoud zou blijven bestaan, hoewel nu in werkelijkheid de betrekking, die mij aan mijne schoonouders bindt, veel losser is geworden dan door den dood. Zulk een ontbinding van het huwelijk toch is waarlijk niet in staat de banden, die ons aan elkander binden, nauwer toe te halen.

Nu komen wij tot de tweede uitzondering van ons art., dat, wanneer de schoonmoeder tot een tweede huwelijk is overgegaan, de schoonzoons of schoondochters niet meer verplicht zijn haar te onderhouden.

Wat mag wel de reden zijn, dat hier wordt gesproken van de schoonmoeder, terwijl de schoonvader geheel buiten spel wordt gelaten? Waarschijnlijk is de oorzaak hiervan deze, dat de wetgever nog dacht aan het oude stelsel, dat de vrouw bij haar huwelijk in een andere familie overgaat, terwijl dit met den man niet het geval is; hoe het zij en wat onze wetgever — waarschijnlijk in navolging van het Fransche recht — er toe bewogen mag hebben deze bepaling aldus op te nemen, zeker is het, dat er, volgens onze tegenwoordige begrippen, geen reden voor te geven is, en dat de verplichting even goed zou moeten ophouden bij het hertrouwen des schoonvaders.

Er bestaat hier echter een moeielijkheid, waarover de rechtsgeleerden het in het geheel niet eens zijn; hoe namelijk moet art. 378, dat het begrip der wederkeerigheid huldigt, op deze tweede uitzondering van art. 377 worden toegepast?

Hierover bestaan twee meeningen.

Als de schoonmoeder tot een tweede huwelijk overgaat, houdt de verplichting op, zij wordt door het huwelijk niet slechts geschorst, en zij zal dus ook na de ontbinding er van niet herleven. De schoonmoeder heeft voor goed alle aanspraak

op onderhoud van haar schoonzoon of schoondochter verloren. Dit is zonder eenigen twijfel de bepaling der wet.

Het is ook billijk dat zij dit recht verliest, want door haar huwelijk komt zij voor rekening van haar tweeden man, die voor haar zorgen moet; geheel op den zelfden grond moeten dus ook de schoonouders hun schoondochter niet meer behoeven te onderhouden, wanneer deze tot een nieuw huwelijk is overgegaan.

Indien deze uitlegging op niets anders steunde dan op het „par est ratio” en dus een uitbreidende verklaring was, zouden wij haar niet mogen aannemen. Geheel anders is het nu zij steunt op de woorden zelve der wet, die hier de verplichting, zoo wat haar aard als wat haar duur betreft, uitdrukkelijk voor wederkeerig verklaart. Aldus de eene meening die Prof. OPZOOMER voorstaat. Ook voor het Fransche recht oordeelen velen zoo. Zoo zeggen bijv. AUBRY en RAU: „Enfin l'obligation de se fournir réciproquement „des aliments est aussi, dans les mêmes circonstances, „imposée au gendre, à la bru, au beau-père, à la „belle-mère et aux autres descendants ou ascen- „dants de chacun des époux.

„Toutefois la belle-mère perd, en convolant à de
 „secondes noces, le droit de demander des aliments
 „à son gendre ou à sa bru.

„Reciproquement, la bru qui s'est remariée, ne
 „peut plus réclamer des aliments du père et de la
 „mère de son premier mari.

„Le gendre et la bru conservent, quoique leur
 „belle-mère se soit remariée, le droit de lui deman-
 „der des aliments”.

MARCADÉ beweert hetzelfde; hij zegt op blz. 535:
 „Par le nouveau mariage, la bru comme la belle-
 „mère, se placent dans une nouvelle famille, dans
 „la dépendance et sous la protection d'un étranger,
 „par l'alliance duquel elles vont trouver de nou-
 „veaux droits”.

Op deze wijze uitgelegd, ligt er een groote
 inconsequentie in de wet, daar zij niet hetzelfde
 vaststelt voor den schoonzoon.

Volgens onze wet toch, hoe men dezelve ook
 uitlegge, blijven de schoonouders zeer zeker verplicht
 tot onderhoud van hun hertrouwden schoonzoon.

Aldus het eene stelsel, maar hoe billijk dit ook
 schijne, ik meen dat wij volgens onze wet het
 andere moeten aannemen, hetwelk de wederkeerig-
 heid aldus verklaart, dat bij het hertrouwen der

schoonmoeder voor haar zoowel de verplichting om onderhoud te geven ophoudt, als het recht om onderhoud te vorderen, terwijl het hertrouwen der schoondochter van geen invloed is.

Art. 377 toch zegt: „schoonzoons en schoondochters zijn aan hunne schoonouders onderhoud ver„schuldigd.” En art. 378 verklaart deze verplichting voor wederkeerig, het bepaalt dus dat de schoonouders dezelfde verplichting hebben jegens hunne schoonzoons en schoondochters.

Art. 377 bepaalt verder, dat die verplichting der schoonzoons en schoondochters ophoudt als de schoonmoeder hertrouwt. Het erkent daardoor dus, dat het niet wil dat er verplichting besta van schoonzoons en schoondochters tegenover de hertrouwde schoonmoeder.

Mijns inziens is het billijk en ook in overeenstemming met het begrip der wederkeerigheid, dat, waar de verplichting ophoudt te bestaan, ook het recht, dat er tegenover staat, eindigt, met andere woorden dat de hertrouwde schoonmoeder hare schoonzoons en schoondochters niet meer behoeft te onderhouden.

Dit gevoelen wordt ook door Prof. DIEPHUIS voorgestaan.

HOOFDSTUK II.

Wij hebben de verplichting nagegaan, zooals zij in het algemeen tusschen de verschillende personen bestaat; er blijft ons nu nog over het beantwoorden van een drietal vragen, die voor ons onderwerp van groot belang zijn. Het zijn de volgende:

- 1°. Bestaat er een rangregeling?
 - 2°. Is de verplichting persoonlijk of gaat zij op de erfgenamen over?
 - 3°. Is de verplichting ondeelbaar en solidair?
-

§ 1.

De rangregeling.

De eerste vraag, die wij ons stellen, is dus: kan er eene rangregeling worden aangenomen tusschen de personen in de artt. 376, 377, 378 en 383

genoemd? Is bijv. hij, die onderhoud eischt, verplicht den een vóór den ander aan te spreken, of staat het hem vrij uit de onderhoudplichtigen te nemen wien hij wil? Met andere woorden. zal iemand, wiens ouders nog leven en vermogend zijn, onderhoud kunnen eischen van zijne schoonouders?

Deze laatste meening, die mijns inziens de ware is, nemen velen aan en wel omdat de wet niets aangaande rangregeling bepaalt. Prof. DIEPHUIS doet dit ook omdat het andere gevoelen kwalijk vereenigbaar is met de wet, daar deze de verplichting onbepaald en in gelijke termen uitspreekt, zonder op eenigen voorrang van den een boven den ander te wijzen.

Dit is een zeer juist argument, daar de wetgever, zoo hij rangregeling gewild had, er wel iets van in de wet zoude bepaald hebben.

Den tegenstanders van dit stelsel geef ik toe, dat het ongerijmd is, dat het een vader vrij staat, als hij een wettig en natuurlijk wettelijk erkend kind heeft, dat natuurlijk kind om onderhoud aan te spreken, met voorbijgang van zijn wettig kind, maar daarom hebben wij nog geen recht iets aan te nemen, wat volstrekt niet in de wet te vinden is.

Een andere grond voor het gevoelen dat er eene rangregeling bestaat, zou men kunnen vinden in het feit, dat de Fransche rechtsgeleerden het aannemen en dat onze wet de Fransche tot grondslag heeft. Een historische grond dus.

MARCADÉ I 535, zegt: „Le Code, en organisant „la dette alimentaire, reste muet sur l'ordre suivant, lequel les différents parents et alliés devront être appelés à l'acquitter. Il est évident „cependant, que la pensée de la loi ne peut pas „être, que tous les parents et alliés en seront tenus „de la même manière et indistinctement; le devoir „de tels et tels n'existera qu' à défaut de tels ou „tels autres. Ainsi, quand j'ai un fils jouissant „de 30,000 fr. de revenu, je ne serai pas reçu „évidemment à demander des aliments à mon „beau-père. Les rédacteurs de notre chapitre pensaient bien qu'il y aurait un certain ordre à „suivre et que l'obligation de celui-ci primerait, „comme plus sacrée, l'obligation de celui-là; eux „qui, après avoir admis dans les artt. 205 et 206 la „dette des descendants envers les ascendants, ont „tant balancé pour admettre celle réciproque des „ascendants envers leurs descendants. Mais quel „sera cet ordre sur lequel la loi garde le silence?

„D'abord il nous paraît évident que les parents
 „devront par la force des choses et dans l'esprit
 „de la loi passer avant les alliés. Le Code s'occupe
 „des parents en premier lieu avant d'arriver aux
 „alliés etc”.

AUBRY en RAU schrijven: „Le Code civil se
 „borne à désigner les personnes, qu'il soumet à
 „l'obligation alimentaire, sans indiquer l'ordre dans
 „lequel elles doivent satisfaire à cette obligation.
 „Toutefois il n'est pas à croire que l'intention du
 „législateur ait été de la faire peser simultanément
 „sur toutes les personnes qui s'y trouvent
 „soumises. Une telle règle serait évidemment contraire
 „à la justice. Il existe donc dans la loi une
 „lacune que nous avons cherché à combler” ¹⁾.

Wat de Fransche rechtsgeleerden voor het Fransche recht aannemen, zoude ik ook zeer gaarne voor ons recht aannemen, daar het mijns inziens de jure constituendo het beste stelsel is, maar de jure constituto is het iets anders, en ik zie geen grond waarop wij het zouden kunnen doen.

1) De rangregeling, die vele Fransche auteurs aannemen, vindt men uitvoerig bij ZACHARIA.

Zij, die de meening huldigen dat er een rangregeling bestaat, ontleenen den hoofdgrond daarvoor aan het erfrecht. En de verplichting tot onderhoud, zoo redeneeren zij, en het erfrecht komen beide uit dezelfde natuurlijke band voort; en zij maken dan gebruik van de spreuk: „ubi est successioneis „emolumentum, ibi et onus alimentorum esse debet.” Men vindt het natuurlijk, dat, waar bij voorspoed de hoop op voordeel bestaat, en waar bij tegenspoed de verplichting tot onderhoud ontstaat, ook bij de verplichting dezelfde orde worde gevolgd, die er gevolgd wordt bij de hoop op voordeel; maar in dit stelsel zijn de aangehuwden nimmer op te nemen, daar er voor hen wel een verplichting tot en een recht op onderhoud bestaat, maar volstrekt geen erfrecht. Om dus de verplichting tot onderhoud hiernaar te regelen, komt mij verkeerd voor.

Dat zij, die voor de rangregeling zijn, evenwel tot deze orde gekomen zijn, is wel te begrijpen. Zij toch kunnen door aan het erfrecht eene orde te ontleenen, er eene aanwijzen, die de wet kent, terwijl er voor een andere orde nergens een grond te vinden is. Had de wetgever evenwel aan deze orde gedacht, dan zou hij de verplichting der

natuurlijke wettelijk erkende kinderen wel voor die der aanverwanten geregeld hebben; dit is mijns inziens een grond te meer, om geen rangregeling aan te nemen.

§ 2.

De persoonlijkheid der verplichting.

Hoe het nu zij, of men rangregeling aanneemt of niet, en op wien de verplichting tot onderhoud ook moge rusten, altijd zal zich toch de vraag voordoen: is deze verplichting een bloot persoonlijke, of gaat zij op de erfgenamen over?

Men meene niet dat hiermede bedoeld wordt het geval, dat iemand, indien hij nog leefde, een ander zou hebben moeten onderhouden, en nu in zijne plaats zijn erfgenamen hiertoe verplicht zijn. Dit is toch in geen geval aan te nemen. Evenwel wordt het door DURANTON en ook door DELVINCOURT aangenomen; zij meenen, dat de verplichting tot onderhoud het vermogen aankleeft, en dat dus de erfgenamen moeten onderhouden, ook al bestond bij den dood van hem, die tot het onderhoud verplicht zou geweest zijn, de behoefte nog niet.

Deze meening echter is, voor zoover mij bekend, door alle andere schrijvers verworpen.

Maar de vraag, die wij hier stellen, is deze: Zoo iemand, die onderhoud geeft, overlijdt, zijn dan zijne erfgenamen verplicht met dat onderhoud voort te gaan?

De meeste schrijvers beantwoorden deze vraag toestemmend. Zoo zeggen bijv. AUBRY en RAU d. VI, pag. 102: „Cependant les personnes, qui „ne sont pas, en leur propre et privé nom, tenues „de la dette alimentaire, peuvent s'y trouver sou- „mises en qualité d'héritiers de ceux sur lesquels „elle pesait. Il en est ainsi toutes les fois que „la circonstance, à raison de laquelle les ali- „ments deviennent exigibles, c'est-à-dire l'indigence „de celui qui les réclame, est antérieure au décès „de celui qui les doit. L'action alimentaire, ayant „en pareil cas pris naissance dès avant l'ouverture „de la succession de ce dernier, doit par cela même „pouvoir être exercée contre ses héritiers et suc- „cesseurs universels” ¹⁾.

Vele schrijvers echter geven toe dat deze leer verre van uitgemaakt en op goede gronden te bestrijden is.

¹⁾ Ook MARCADÉ schrijft in dien zin.

MASSÉ en VERGÉ zijn dan ook van tegenovergestelde meening; zij zeggen het volgende: ¹⁾ „Enfin „il est une troisième opinion, qui nous semble la „seule juridique, et d'après laquelle les aliments „sont une dette essentiellement personnelle à celui „qui les doit, essentiellement réciproque, et qui „s'éteint toujours avec le débiteur nonobstant tous „jugemens et traités, qui n'ont pu opérer novation „dans la nature de l'obligation et de la dette. „C'est un point que M. DEMOLOMBE ²⁾ a établi „avec une supériorité de raisonnement, à laquelle il n'y a rien à ajouter et rien à répondre.”

Dezelfde meening wordt voor ons recht voorgestaan door prof. OPZOOMER ³⁾ en prof. DIEPHUIS ⁴⁾.

Laat ons zien wat voor ons recht de gronden van die meening zijn.

De verplichting, waarvan hier sprake is, is wederkeerig; werd dus de toestand omgekeerd, dan zou hij, die tot nu toe onderhoud ontvangen had, verplicht zijn onderhoud te verschaffen aan hem, die

¹⁾ MASSÉ en VERGÉ „Le droit civil français” I pag. 222.

²⁾ DEMOLOMBE „Cours de Code Napoleon” IV n°. 40 (pag. 40—47).

³⁾ OPZOOMER. „Het Burg. Wetboek verklaard” d. II pag. 302.

⁴⁾ DIEPHUIS. „Het Ned. Burg. recht” d V st. 1. pag. 223.

hem tot nu toe had onderhouden. Is nu een van de partijen overleden, dan kan deze wederkeerigheid niet meer bestaan; de overledene toch heeft niets meer noodig en kan niets meer geven. Daar toch wederkeerigheid het kenmerk dezer verplichting is, zou, zoo de erfgenamen tot onderhoud verplicht waren, hun in het omgekeerde geval ook onderhoud moeten verschaft worden; dit is evenwel niet het geval, daar de wet het niet voorschrijft. Een noodzakelijk gevolg hiervan is, dat ook de erfgenamen niet tot onderhoud geven verplicht zijn.

Dit is voor mij van zoo overwegenden aard, dat ik daarom meen de persoonlijkheid der verplichting te moeten aannemen. Er blijven evenwel altijd dubia bestaan, waarvan sommige gemakkelijk te wederleggen zijn, terwijl er weer andere zijn waartegen men niet veel kan inbrengen. Zoo heeft men dikwijls de vraag gesteld, of het niet tegen de zedelijkheid zoude strijden, zoo een vader gebrek leed, terwijl er een aanzienlijk vermogen door zijn zoon was nagelaten? Voorzeker zoude dit werkelijk zoo zijn, maar dit geval kan zich niet voordoen; daarvoor heeft de wetgever gezorgd door zijne bepalingen aangaande het erfrecht. De wet toch heeft, daar waar een betrekking tusschen een persoon en het vermogen

van een ander bestaat, aan dezen een legitieme gegeven; in dit geval is deze dus voldoende gedekt, en heeft hij geen onderhoud noodig. En kan die persoon de legitieme portie niet verkrijgen, omdat er anderen zijn, die hem voorgaan, dan zijn deze toch verplicht hem te onderhouden, en wel uit eigen hoofde, wegens de familiebetrekking waarin zij tot hem staan.

Er is naar mijne meening evenwel een geval waarin deze regel tot onbillijkheid kan leiden. Stel n. l. een vader heeft een natuurlijk wettelijk erkend kind, dat getrouwd is, en kinderen heeft; dit kind verschaft zijnen natuurlijke vader levensonderhoud, maar sterft het en gaat de verplichting niet op de erfgenamen over, dan is de vader van alles verstoken. Een legitieme heeft hij niet, en daar er slechts burgerlijke betrekkingen bestaan tusschen hem en zijn natuurlijk wettelijk erkend kind, kan hij niets van diens kinderen vorderen.

Dit vindt de heer KOLLMAN een uiterst billijke gevolgtrekking en een bewijs te meer dat de verplichting persoonlijk is; ik kan het op dit punt volstrekt niet met hem eens zijn.

Een ander bewijs voor de persoonlijkheid vinden wij in art. 377. Een schoonzoon, die zijnen

schoonvader onderhoudt, wordt van die verplichting ontslagen door den dood van zijn echtgenoot en van de kinderen uit zijn huwelijk gesproten; nu zou het toch vreemd zijn, indien door den dood van den schoonzoon zelf diens erfgenamen niet ontslagen waren. Onbillijkheid bestaat hierin ook niet, want blijven er bij zijn dood kinderen over, dan zijn die toch weer uit eigen hoofde verplicht hun grootvader te onderhouden.

§ 3.

**De niet-solidariteit en de deelbaarheid
der verplichting.**

Nu rest ons nog het behandelen der vraag: is deze verplichting solidair of niet? Is zij deelbaar of ondeelbaar?

Mij schijnt het noodzakelijk toe, deze verplichting te verklaren als niet-solidair, hoewel ik toegeef, dat de solidariteit meer met de zedewet zoude overeenkomen en dat zij ook de meest rationeele gevolgen heeft.

Ook valt het niet te ontkennen, dat voor de solidariteit een goede grond is te vinden in de

historische ontwikkeling van het instituut. Laat ons nagaan hoe er in verschillende tijden over onze vraag gedacht werd.

Volgens het Rom. recht is er geen twijfel aan of deze verbintenis was solidair; dit blijkt voldoende uit enkele plaatsen der Romeinsche rechtsgeleerden. Zoo wordt in titel D. de agn. et al. lib. (Ulpianus L 5 § 8) altijd gesproken van *filius* nooit van *fili* of *liberi* ¹⁾; nergens wordt er in het Rom. recht onderscheid gemaakt tusschen het geval dat er één of meer zonen zijn, en er blijkt ook nergens, dat hij, die aangesproken werd om levensonderhoud, het *beneficium divisionis* kon gebruiken. Het is daarom naar mijne meening als zeker aan te nemen, dat de Romeinen deze verplichting als solidair beschouwden. Voet ad Pandectas XXV. 3, n°. 11, komt tot hetzelfde resultaat. Overigens wordt onze vraag bij de Rom. schrijvers niet opzettelijk behandeld. Pothier geeft hiervoor deze reden in zijn „*Traité du mariage*” n°. 389: „*La corruption des mœurs, qui est aujourd’hui parvenue à son comble, rend à la honte de*

¹⁾ L 2. Cod. de alendis liberis ac parentibus Nov. 117 Cap. 7.

„l'humanité très fréquentes au palais ces demandes
„qui autrefois y'étaient inouïes.”

Ook het Fransche recht zwijgt over deze vraag; de jurisprudentie in Frankrijk is echter bijna algemeen voor de solidariteit ¹⁾, evenals ook bijna alle Fransche rechtsgeleerde schrijvers.

Zelfs DURANTON, die van tegenovergestelde meening is, zegt toch wat betreft het oude recht het volgende in zijn „Cours de droit français” P. II. L 1. T. 5 § 4 (n°. 424) „Dans l'ancien droit il était
„peu douteux, que les enfants qui avaient le moyen
„de payer la pension alimentaire à leurs père et
„mère ou autres ascendants, n'en fussent tenus
„solidairement.”

POTHIER zegt dienaangaande: „Cette dette est
„solidaire, lorsque chacun des enfants a le moyen
„de payer toute la pension, car chaque enfant,
„considéré seul, lorsqu'il en a le moyen est obligé
„par le droit naturel de fournir à son père tout
„ce qui lui est nécessaire et non pas seulement une
„partie de ce qui lui est nécessaire. Le concours
„des autres enfants, qui ont le moyen comme lui,

¹⁾ Een arrest gewezen in den zin der niet-solidariteit is o. a. dat van het Hof van Metz 5 Juli 1823.

„lui donne bien un recours contre eux, mais ne le
 „dispense pas vis-a-vis de son père, de satisfaire
 „pour le tout à cette obligation. Chaque enfant
 „est donc, lorsqu'il en a le moyen, débiteur du
 „total, solidum a singulis debetur; ce qui fait le
 „caractère de la dette solidaire.”

DELVINCOURT deelt in dit gevoel van POTHIER,
 en PAILLIET is zoo overtuigd van de solidariteit dat
 hij zegt: „que la solution contraire répugnerait
 „aux vrais principes et à la saine raison.”

Wat nu ons recht betreft, wenschte ik de soli-
 dariteit te kunnen aannemen; de persoon toch,
 die onderhoud eischt, wordt door de niet-solidari-
 teit dikwijls in de grootste moeilijkheden gebracht,
 daar het hem vaak bijna onmogelijk zal zijn, allen,
 die tot het onderhoud verplicht zijn, aan te spre-
 ken, of te bewijzen dat zij, die hij niet aanspreekt,
 onvermogen zijn.

Tijdens het vaststellen van ons Wetboek was
 men dan ook nog vrij algemeen voor de solidariteit.
 NICOLAÏ zeide ten minste in een zijner redevoeringen
 in de kamer: „Cette obligation solidaire et réciproque
 „tend à resserrer l'union, qui doit exister entre
 „tous les membres de la famille.”

Hoe dit alles evenwel moge zijn, zooals ik boven

zeide, ik kan de solidariteit niet aannemen, daar de wet te duidelijk spreekt, en wel in art. 1318.

De heer LÉAO DE LAGUNA, die in zijne dissertatie de hoofdelijkheid verdedigt, zegt dat zijne tegenstanders te veel op de woorden van de wet letten, en beweert, dat zij meer den geest der wet en de natuur van iedere bepaling moeten nagaan; maar mij schijnt dit toe tegen de beginselen van wetsinterpretatie te strijden, omdat de woorden der wet duidelijk zijn.

Van meer gewicht is zijne redeneering, wanneer hij zegt dat art. 1318 slechts kan toepasselijk zijn op *obligationes ex contractu*, en zich hierbij grondt op het woord *titel* in art. 1314.

Maar aangenomen dat dit woord *titel* met opzet in de wet is gezet, en dat de verplichtingen *ex lege* er dus buiten vallen, zoodat het gevolg is, wat de heer LÉAO DE LAGUNA beweert, dan bewijst dit toch altijd nog slechts iets voor de actieve solidariteit. De passieve solidariteit wordt in een ander artikel, n. l. in 1316, behandeld: iets wat genoemde heer geheel over het hoofd ziet.

♦ In dat artikel vindt men het woord *titel* niet; dus vallen alle verbintenissen er onder, en zijn

onderworpen aan de bepaling van art. 1318. Er moet alzoo in alle geval een uitdrukkelijke bepaling wezen om eene verbintenis ex lege, wat betreft de verhouding tussehen de schuldenaren, hoofdelijk te doen wezen.

De heer LÉAO DE LAGUNA bestrijdt voorts het arrest van den Hoogen Raad van 7 Juni 1850; hij gaat zelfs zoo ver, dat hij uit dit arrest een grond voor de solidariteit haalt; mijns inziens echter ten onrechte.

Het arrest luidt aldus:

„Overwegende, dat het hier geldt eene verplichting, niet uit contract maar uit de wet geboren, „waarbij, volgens art. 376 B. W., kinderen zijn „gebracht onder de verplichting om hunne behoeftige ouders te onderhouden.

„Overwegende, dat die verplichting eo ipso berust „op alle de kinderen, berekend volgens art. 379 „en te regelen naar hun vermogen; daar de wet „die verplichting niet hoofdelijk voor het geheel op „elk kind ter keuze der ouders legt — ofschoon „dan ook bij gebleken onvermogen van sommigen „de verplichting alleen op de anderen overgaat en „de een naarmate van zijn meerder vermogen tot „meer dan de anderen kan zijn gehouden — doch

„dat alle de kinderen in dit opzicht medeschuldenaren (correi debendi) en alzoo in den regel verbonden zijn elk voor gelijk aandeel”.

Hieruit blijkt, zegt Mr. LAGUNA, dat de Hooge Raad eigenlijk zelf de solidariteit aanneemt, omdat hij overweegt dat het deel van hem die niet betalen kan accresseert aan dat der anderen; dit is juist het kenmerk der solidariteit, daar in het tegenovergestelde geval ieder slechts voor zijn aandeel verbonden is, en nooit verder.

In dit bezwaar kan ik evenwel volstrekt niet deelen; wat de Hooge Raad zegt, is mijns inziens zeer wel met de niet-solidariteit te rijmen. Het deel van hem, die niet betalen kan, accresseert niet aan dat der anderen; maar, zooals het arrest ook zegt, ieder der kinderen is gehouden naar evenredigheid van zijn vermogen. Heeft dus een vader bijv. drie kinderen, het eene *a.* is rijk, het tweede *b.* bezit de helft van hetgeen *a.* heeft, en het derde *c.* bezit niets, dan zal men, als ieder naar evenredigheid van zijn vermogen betaalt, noodzakelijk tot de volgende verdeling moeten komen: *a.* zal $\frac{2}{3}$ betalen, *b.* $\frac{1}{3}$ en *c.* niets.

Men zou nog het bezwaar kunnen maken, dat *c.* dan verplicht zou zijn, zijn vader voor

zijn gedeelte in huis te nemen, zooals art. 381 bepaalt; maar ik meen dat dit moet beschouwd worden als een „ultimum refugium”, waartoe men niet mag overgaan, dan wanneer ook de andere codebiteuren in de onmogelijkheid zijn in het onderhoud te voorzien; zoolang dit niet het geval is, moet in het bovengenoemde voorbeeld *c.* worden aangemerkt als iemand, die niets tot het onderhoud kan bijbrengen. Dit is ook best te rijmen met art. 381, daar dat art. het in huis opnemen facultatief aan het oordeel van den rechter overlaat.

Evenals ik de vraag, of de verplichting solidair is, ontkennend beantwoord heb, zoo moet ik mij ook tegen hen verklaren, die er de ondeelbaarheid van aannemen. Zij, die dit doen, en onder hen schaart zich de heer LEO de Laguna, beroepen zich op art. 1333, dat zegt: „eene verbintenis is ondeelbaar ofschoon de zaak of daad, welke zij tot „onderwerp heeft, uit haren aard deelbaar zij, „indien de strekking der verbintenis dezelve niet „vatbaar maakt voor eene gedeeltelijke uitvoering.”

Bij onze verplichting, zegt men, doet zich het volgende voor: de zaak, welke zij tot onderwerp heeft, is deelbaar, maar de strekking der verbintenis is ondeelbaar, en wel daar de bekende Rom.

regel hier van toepassing is: „nemo pro parte
 „vivere potest.” Maar zij, die dit zeggen, zien over
 het hoofd, dat het leven zelf, hetwelk voorzeker
 ondeelbaar is, niet is de strekking der verbintenis.
 Haar strekking is het verschaffen van levens-
 onderhoud, en dit is zeer wel deelbaar; men kan
 zich toch zeer wel denken, dat een persoon on-
 derhouden wordt doordat meerderen ieder een
 gedeelte tot zijn onderhoud bijdragen. Denken
 wij bijv. slechts aan een bedelaar, die leeft van
 de verschillende aalmoezen, die hij ophaalt. Zeer
 juist heeft dan ook de Hooge Raad tot de deel-
 baarheid besloten in zijn arrest van 9 Juni 1850.

„Overwegende dat zij (Arr. Rechtb. te Tiel) te
 „recht de verplichting van kinderen tot dat onder-
 „houd niet heeft beschouwd als ondeelbaar, zoodat
 „zij alleen jegens één der debiteuren zoude zijn
 „opvorderbaar en exécutable, daar toch de veroor-
 „deeling, tegen allen of tegen één of meer, elk
 „voor een gelijk aandeel of meerder of minder
 „naar hun vermogen uitgesproken zijnde, tegen elk
 „hunner voor dat aandeel wel degelijk is uitvoer-
 „baar en dus in den zin der wet niet is ondeelbaar.

„Overwegende dat zulks ten duidelijkste blijkt
 „uit de woorden en den samenhang der artt. 1332

„en 1333 B. W., welk laatste artikel eene ver-
 „bintenis, en alzoo ook eene verplichting uit de
 „wet, dan als ondeelbaar beschouwt en in de bepa-
 „ling van art. 1337 doet vallen, wanneer de
 „strekking der verbintenis haar niet vatbaar maakt
 „voor gedeeltelijke uitvoering, zooals het geval
 „is wanneer volgens art. 1332 het onderwerp der
 „verbintenis is een zaak of een daad, die in de
 „uitvoering niet vatbaar is voor lichamelijke of
 „onlichamelijke verdeling; doch dat, wanneer daar-
 „entegen de verbintenis tot object heeft eene
 „praestatie, waartoe elk schuldenaar voor zijn aan-
 „deel bij machte is, dergelijke verbintenis of
 „verplichting eo ipso niet te beschouwen is als ondeel-
 „baar in de uitvoering — op welke laatste uitdrukking
 „der wet bij het beklaagde arrest niet is geatten-
 „deerd, ofschoon daaruit duidelijk blijkt, dat het
 „kenmerk der deelbaarheid of ondeelbaarheid der
 „verbintenis of verplichting alleen in die uitvoer-
 „baarheid ligt opgesloten, terwijl het nu niet te
 „betwisten is, dat eene vordering en veroordeeling
 „tot onderhoud tegen onderscheidene debiteuren,
 „elk voor gelijk of bepaald aandeel, volkomen
 „tegen elk voor dat aandeel is uitvoerbaar, en dat
 „mitsdien enz. enz.”

In denzelfden zin besliste de Arr. Rechtb. van Tiel 9 Febr. 1849 ¹⁾; anders de Arr. Rechtb. van Middelburg 31 Mei 1865 ²⁾, en ook het P. H. van Gelderland 21 Nov. 1849 ³⁾.

¹⁾ Rechtsgel. Bijbl. d. XI, blz. 4.

²⁾ Rechtsgel. Bijbl. d. XVI, blz. 499.

³⁾ Rechtsgel. Bijbl. d. XII, blz. 660.

STELLINGEN.

STEFFINGEN

STELLINGEN.

I.

De specificant ter kwader trouw wordt eigenaar van de door hem gespecificeerde zaak, zoo deze niet tot hare vorige gedaante is terug te brengen.

II.

Ten onrechte ziet WINDSCHEID in „fructus” naast „usus” een servituut.

III.

Art. 382 B. W. is niet op natuurlijke wettelijk erkende kinderen van toepassing.

IV.

Art. 378 B. W. op de eerste uitzondering van art. 377 B. W. toegepast, heeft ten gevolge, dat door het huwelijk der schoonmoeder voor haar zoowel de verplichting tot, als het recht op alimentatie verloren gaat.

V.

De verplichting tot alimentatie is volgens onze wet niet solidair.

VI.

Het huis waar ingevolge art. 132 B. W. een huwelijk wordt voltrokken, is niet voor ieder toegankelijk.

VII.

De bepaling van art. 371 B. W. is onbillijk.

VIII.

Echtscheiding kan worden gevraagd wegens veroordeeling tot eene onteerende straf door een vreemden rechter uitgesproken.

IX.

Een cognoscement waaraan de handteekening van den inlader ontbreekt, is van kracht.

X.

De ontvanger eener lading is niet verplicht tot het betalen van overligdagen, wanneer niet in het cognoscement, maar alleen in de chertepartij bedingen daaromtrent gemaakt zijn, tenzij het cognoscement dienaangaande naar de chertepartij verwijst.

XI.

De failliet verliest het beheer en de beschikking over zijne goederen van af het oogenblik vastgesteld in art. 769 W. v. K.

XII.

De wetgever is zich niet gelijk gebleven door te bepalen dat in burgerlijke zaken het getuigenverhoor voor den kantonrechter met open deuren, dat voor de Arr. Rechtb. altijd met gesloten deuren zal moeten plaats hebben.

XIII.

In art. 1 W. v. B. R. V. zijn de woorden: „elke rechtsingang vangt aan met een dagvaarding” te algemeen.

XIV.

De verjaring van de actio depositi begint te loopen van het oogenblik dat de bewaarnemer iets doet strijdig met het recht van den bewaargever.

XV.

Het afschaffen der lijfstraffen in de gevangenissen is af te keuren.

XVI.

Ten onrechte sluit de C. P. de noodweer uit bij de verdediging van het goed.

XVII.

♦ Zeer juist ziet het ontwerp van strafrecht in het tweegevecht een delictum sui generis.

XVIII.

Art. 31 W. v. Str.v. is in strijd met de onafhankelijkheid van het O. M. en de onpartijdigheid der rechters.

XIX.

Een begrootingswet mag niet om redenen buiten die wet gelegen worden verworpen.

XX.

Ministers behooren geen leden der Volksvertegenwoordiging te zijn.

XXI.

Bij het verleen van algemeen stemrecht ware de bepaling wenschelijk, dat ieder stembevoegde zijn stembillet aan het stembureau eigenhandig moet invullen.

XXII.

Sparen vormt geen kapitaal.

XXIII.

Het stelsel van armverzorging, waarin den arme een recht op onderstand van staatswege wordt toegekend, is af te keuren.

ERRATA.

Bladz. 12, regel 3 van boven; bladz. 61, regel 6 van boven en bladz. 63, regel 10 van onderen staat *Leao de Laguna*, moet zijn: **de Leao Laguna.**

APPENDIX

THE APPENDIX contains a list of the names of the persons who have been admitted to the Society since the last meeting of the Council, and a list of the names of the persons who have been expelled from the Society since the last meeting of the Council.

